

ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Підписання Угоди про асоціацію між Україною, Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами [4] визначило не лише напрямки співробітництва між сторонами Угоди, але і спрямування подальшої діяльності органів публічної влади України по наближенню права України до *acquis communautaire*. Однією із цілей асоціації Угода визначає посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Хоча верховенство права і повага до прав людини та основоположних свобод є універсальними принципами права, проте їх застосування у сфері безпеки, зокрема в контексті співробітництва в рамках досягнення воєнної безпеки, має свої особливості, які в самій Угоді про асоціацію, як і в інших документах, укладених між Україною та ЄС, не розкриваються.

Співробітництво України та ЄС у сфері забезпечення воєнної безпеки набуває особливої актуальності в нинішніх умовах, коли втручання Російської Федерації у внутрішні справи України, активізація розвідувальної діяльності проти нашої держави, посилення інформаційно-психологічного тиску на Україну з метою дестабілізації соціально-політичної обстановки неминуче призводять до порушення основ воєнної безпеки нашої держави.

Водночас, впровадження принципів верховенства права та забезпечення поваги до прав людини і основоположних свобод в умовах збройного конфлікту неможливі без реформування оборонного сектору України, забезпечення функціонування незалежної, неупередженої, а відтак

---

¹ Аспірант кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ефективної судової системи. Це також зумовлено метою Угоди про асоціацію у сфері воєнної безпеки. Визначення напрямів досягнення цієї мети, в свою чергу, обумовлює актуальність дослідження даної теми.

Дискусійним на сьогоднішній день залишається як питання визначення «простору безпеки Європейського Союзу», так і питання взаємодії України з Європейським Союзом через інститути, що охоплюються цим простором, у воєнній сфері. Не менш дискусійним постає питання визначення інституту «співробітництва у воєнній сфері» між Україною та ЄС, враховуючи дещо звужений підхід до розуміння такого співробітництва, який ми виводимо з текстуального тлумачення Угоди про асоціацію.

Воєнна безпека здебільшого розуміється захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави від подій, явищ, процесів та інших чинників, які породжують небезпеки воєнного характеру для реалізації вказаних інтересів і за якої ймовірність війни зводиться до мінімуму [5, с. 46]. Інакше кажучи, воєнна безпека характеризує спроможність держави до захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності від посягань із застосуванням воєнної сили.

Значимо, що у найближчій перспективі Україна вже може розраховувати на членство в ЄС, проте система забезпечення національної безпеки і оборони, захист суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордону має базуватися на власних силах.

Договір про Європейський Союз(у редакції Лісабонського договору) відкрив низку нових можливостей для поглиблення інтеграції країн-членів ЄС у сфері оборони. Зокрема, він передбачає можливість застосування постійної структурної співпраці – об'єднання певної групи країн ЄС на основі спільних інтересів і прагнень у сфері оборони. Постійна структурна співпраця передбачена параграфом 6 ст. 42 Договору про Європейський Союз і відкрита для всіх держав-членів [1]. Співробітництво з ЄС у сфері Спільної політики безпеки та оборони – важлива системна частина європейського інтеграційного курсу України [7, с. 57].

Вагомим елементом цієї системи є стати сектор безпеки і оборони України, який функціонально об'єднує військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи та спеціальні служби, їх сили, засоби і основні ресурси. В умовах наявних тенденцій до комплексного вияву різних видів боротьби у сучасних конфліктах та за обмежених ресурсних можливостей держави створення потужного сектору безпеки і оборони має стати одним із пріоритетів безпекової політики України.

Реформування та подальший розвиток його суб'єктів мають бути спрямовані на забезпечення готовності сектору безпеки і оборони, економіки та суспільства до протидії будь-яким виявам агресії проти України, у тому числі до відбиття збройної агресії із застосуванням усіх необхідних форм і способів боротьби [6, с. 17].

Особливого значення набуває завдання досягнення стандартів ЄС, що дозволить Україні модернізувати державу, зміцнити обороноздатність, створити умови для більш активної участі в колективних системах безпеки і оборони.

Також, важливо усвідомити, що в процесі забезпечення воєнної безпеки, при підготовці до оборони та відсічі можливої нової збройної агресії Україна муситиме в найближчій перспективі розраховувати виключно на боєздатність національних Збройних Сил та інших військових формувань. Необхідно розробити систему стратегічного планування з метою запобігання загрозам воєнній безпеці, а також визначення порядку дій у кризових ситуаціях, яка б об'єднала в єдиний комплекс заходи політичного, воєнного, економічного, інформаційного тощо характеру. Відповідно до цих завдань слід сформувати ефективну систему управління комплексними діями органів сектору безпеки і оборони, а також взаємодії всіх органів державного управління в кризових ситуаціях. Має бути суттєво переглянута роль Ради національної безпеки і оборони України.

З огляду на це, найважливішими завданнями держави у сфері воєнної безпеки і оборони на найближчий час є такі: підвищення обороноздатності держави, реформування сектору безпеки і оборони, забезпечення територіальної цілісності держави, зокрема відновлення конституційного ладу та життєдіяльності відповідно до українського законодавства на усій території Донецької та Луганської областей, відновлення правового статусу АР Крим виключно юридичними та дипломатичними засобами, що виключає застосування сили, відновлення повного контролю та забезпечення надійного захисту державного кордону, запровадження ефективного контррозвідувального режиму на всій території України, визначення системи асиметричних дій, спрямованих на ліквідацію можливої переваги над нашою державою у військовій силі та невійськових способах боротьби, підвищення ефективності боротьби з тероризмом, екстремізмом, сепаратизмом, структурна перебудова економіки держави з урахуванням євроінтеграційних спрямувань України.

Так, деякі кроки на цьому шляху вже прийняті. Відповідно до плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р, було встановлено, що строк розроблення нової редакції Воєнної доктрини України, державних програм розвитку Збройних Сил, озброєння та військової техніки, інших документів оборонного планування з урахуванням євроінтеграційного пріоритету зовнішньої політики України вноситься на грудень 2015 року [4]. Про негайну розробку нової Воєнної доктрини було зазначено і в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженій Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. [3]. Ці вимоги були продиктовані перш за все тим, що Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України 8 червня 2012 р. не відповідає вимогам суворої дійсності та сучасній воєнно-політичній обстановці. А у військовому будівництві та у сфері підготовки держави до оборонного планування одним з пріоритетних напрямків повинно бути саме чітке нормативно-правове регулювання державних заходів, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки та обороноздатності країни. Цьому має сприяти Воєнна доктрина, стратегічний оборонний бюлетень, стратегія національної безпеки України тощо. І у 2015 р. була прийнята нова Воєнна доктрина [2], яка визначає однією із своїх цілей – участь України у реалізації спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу.

Також, Україна зробила інші важливі кроки для зміни своєї інституційної системи сфери безпеки, провівши реформу прокуратури, створивши Національну поліцію, систему антикорупційних органів (Національне антикорупційне бюро, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів), реформуючи Службу безпеки України та Державну прикордонну службу України у відповідності до стандартів ЄС.

Виходячи із наведеного цілями військової політики України в контексті співробітництва з Європейським Союзом є наступні: запобігання військовим зіткненням на світовій арені, сприяння припиненню та недопущенню збройних конфліктів на території країни, оперативна нейтра-

лізація будь-яких військових провокацій; захист незалежності України, забезпечення безпеки, суверенітету, недоторканності кордонів, територіальної цілісності, забезпечення дій європейських організацій з підтримки миру і безпеки; підтримання оборонного потенціалу країни на рівні, адекватному існуючим та потенційним воєнним загрозам з урахуванням її соціально-економічних і фінансових можливостей.

Таким чином, зазначимо, що Угода про асоціацію відкрила нові можливості для більш широкого залучення України до Спільної політики та оборони ЄС. Проте не можна не визначити того факту, що Угода про асоціацію не спроможна повноцінно забезпечити військову безпеку України, адже згадані вище положення щодо солідарності і взаємодопомоги ЄС поширюються лише на членів Європейського Союзу і не застосовуються до країн-партнерів ЄС. Збройний конфлікт на території України та анексія Криму вимагає переосмислення підходів до формування воєнної безпеки нашої держави, адже без її вдосконалення неможливо забезпечити національну безпеку України.

Література:

1. Консолідована версія Договору про Європейський Союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/file/23491.PDF>

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>

3. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII // Офіційний вісник України. 2014. № 102. 30 грудня.

4. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р // Урядовий кур'єр. 2014. № 185. 08 жовтня.

5. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук. – ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. 456 с.

6. Левченко О. В. Уточнення понятійного апарату з питань оцінювання рівня воєнної загрози національній безпеці України / О. В. Левченко, В. В. Троцько, І. С. Василенко // Наука і оборона. 2014. № 2. С. 16–19.

7. Поshedін О. І. Воєнна безпека України в контексті співробітництва з Європейським Союзом / О. І. Поshedін // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2014. № 3. С. 53–60.